

מסורת הש"ס

6 (תרגומי י"ח. נדה ו'ט).
5 מוספספת דלאהלוי פ"ד.
4 שס פ"ד, ד' (ד' אהליות)
פ"ג, ט' ע"ף ש"ב.

תורה אור השלם

1. אלקה השמאיים לבם
בבל השרון כל הנגע
בדמם במתם יטמא עד
הקרב: ויקרא י"א לא

נוסחת הריב"ן

א [ב] במקמת: [ג] שפול:
ג [ד] פסוק: [ו] להיות שלמה:
ה [ז] הופא וקא מטרא להו:
ו [ח] היה אומר:

הגהות הב"ח

א (ה) ריש' ד"ה טעמא וכו'
הא איכא שדרה דמת
אחד:

הגהות מהר"ב

רנשבורג

א גמ' לא ה' קמי' נ"ב
ע"י תוס' ד"ה טעמא
גירד וכו': [ב] תוס' ד"ה
טעמא ליליא שדריה דמת
החי' טעמא דמת חדא
מקח' וגי' דמתח' אזל
ג [ד] ר"ה רביעי' דס שפא
ממני מתי' וכו' כ"ל:
ד [ה] ר"ה ועל עטם כשפיה
ועל רביעי' דס וכו' ועל
עטם כשפיה. מן מית' ועל
רביעי' עד כשפיה
מקח':

הגהות התוספות

1. מתי' וכו' ומ' 2. י"ז
וכי' ואר' 3. י"ז אפילו
דלתי' 4. י"ז לא דר"ע.
5. י"ז כח' מתי' להו.
6. י"ז דפליגי רבי'.

מוסף רש"י

בהם. בערתי כתיב כל
הנוגע בהם (וה' ו'ט). ת"ל
מהם. וכל אשר יפול עליו
מהם צמותם יטמא (שם)
והגי' הי' הוא החומט.
אומר את שדריה מן שרן
שקרין למגי' הגדל
כקליפה הכוללת ומתגלת
מתולל מן עגל ומתולת
הניל' כקליפה של ערשה
היא (שם).

פ"ה הרא"ש

ת"ש בהם יכול כבולן
ישירים כתיב וכל אשר
יגע בהם. דמשמע שיגע
בשרן שלם ת"ל לא אשר
יפול מהם דמשמע אפי'
מקצתן: הוא כיצד ותיקומו
ב' מקראות הללו: ושיעור
כבעדשה. דהיינו מקצתו
וקרינן ביה בהם לפי
שהחומט תולת ברייתו
כבעדשה והוא שלם: ש"מ
שיעורא גמירי. דאי אמרת
דגמלה שנקצבו רגליה
קוריה בריה (ואכתי') [ואף
דעתן] אין ב' בעדשה
דתולת ברייתו כשהוא
שלם אין בו אלא כבעדשה
ותלתי' מניה דפחות
כבעדשה [ומן] מטמא.
ודחי' כי בעי' שיעורא
כבעדשה היכא דלא נפלה

כהן גדול פרק שביעי נזיר

אמר רב יהודה מדסקרסא פ"ט. אלה הטמאים לכם ככל השרץ
כל הנוגע בהם צמותם וגו' (ויקרא ה') יא צום יכול כולם וכי
נגע כולם יהא טמא אבל לא ב' במקמתו ת"ל וכל אשר יפול
עליו מהם צמותם כו': ושיערו חכמים. שמגע ערשה יטמא שהוא

כעדשה [ז] ששוק כולו: שכן החומט
כו'. ומדקא בעי' שיעורא בריה כעדשה
ש"מ שיעורא דזרייה כולה בעינן ופי'
חסרה שיעורא נפקא לה מכלל
טומאתה וה"ה לעינן אכילה: אמר
ר' שמעיה כי בעינן שיעורא. דזרייה
במידי דכל ברייתו כעדשה אבל גבי
נמלה [ז] צפחות מבעדשה הוא צה
נשמה דהא שלמה נמי לא היא כולה
כעדשה לא בעינן שיעורא ואכתי'
תצעי לך: אמר רבא פ"ט [שדרה]
שגירד רוב זלעות שבה. שעקר רוב
זלעות שבה טהורה ואע"ג שח
מונחת צדה וזקנה כו'. מפני
שהקצר מנרפה להיות דוכמו שלמה.
הא לא גירד טמאה ואע"ג דליכא
גולגולת צדה וש"מ דשדרה או
גולגולת תנן: אידיך. לא גירד עדיין
תיצעי לך: ששה דברים. לקמן
קחשיב להו: של טרסיים. זורפי
תחשת ואמרי לה של אותה אומה
ואמרי לה אורגים ודומה לו צמסת
ע"ז (דף פ:) צמשה דרבי אליעזר
כשתפס למלכות דאמר להו רבס
של טרסיים אני: והניחיה זאורי.
כדי שלא יהיו מיטמאין צאותן עלמות:
ונכנס טודוס הרופא. שיהיה בקי
ומומחה אם הן ממת אחד או משני
מתים: ואמרו אין כאן שדרה ממה
אחד. ואין הנזיר מגלה לא אהילו
ואפילו לר"ע שיהיה אומר בתמיה
שאפי' היא צה משני מתים מטמא
על אהילו חור צו ר"ע: טעמא משום
דליכא ציה שדרה ממה אחד. קאמר
לאין הנזיר מגלה הא איכא (ה) חדא
דמת אחד מטמא צהאל ואין מועיל
הנחתו צאוריא כלום והנזיר מגלה
עליו ותפשוט דהו שדרה או גולגולת:
לא לעולם אימא לך שדרה וגולגולת
ממת אחד בעינן והאי דקאמר להו
מיציעא קאמר לה מיציעא שדרה וגולגולת דמת אחד כדי שיעור
טומאת אהל דליכא אלא אפילו שדרה ממת אחד וגולגולת ממת
אחד דלדברי ר"ע הוא מטמא לא איכא: פ"ט ממניינא. דששה דברים
על אבר מן המת הצה מ' מתים כגון הזרוע או השוק שיש צו
שתי עלמות והאחד ממת אחד והאחר צה ממת שני וקריין הן
אבר אחד: ר"ע מטמא והנמים מטמאים. לפי שלא אמרו שהיה
מטמא צהאל אלא צהאל ממת אחד ואבר מן החי הצה מאלס אחד
וחאי קב עלמות הצה ממת אחד ורביעיית דס הצה ממת אחד צמגע
ולא צהאל ולדברי ר"ע אפי' צהאל ועמ' כשעורה ממת אחד וכל
אלו ו אומר ר' עקיבא שאפי' הן צהין משני מתים הרי אלו מטמאין:

גב.

ת"ש בהם יבול כבולן. גבי שרשים כתיב אשר יפול מהם אל
תוכו וצמקוס אחר כתיב אשר יגע בהם צמותם הא כילוד
יישצ שני המקראות הללו וכו' ושיערו חכמים כעדשה דמיקריא
מהם שהו צמקת שרן אחד ומיקריא צהם לפי שהחומט תחילת
בריייתו כעדשה וש"מ שיעורא גמירי

מדבעינן כעדשה שהי החומט גם כי
היא תחילתו כעדשה היינו עם רגליו
וקרינו ומ"מ אי תחך מינייה פורתא
דמיפחתי' מעדשה אפי' היה ואפי'
בעינן כעדשה ממש כברייתא וש"מ
שיעורא גמירי ודחי' א"ר שמעיה כי
בעינן שיעורא כעדשה היכא דלא
נפלה ציה נשמה כגון חומט שאס
נפחת מעט תחילה או ודאי אין לנו
להחשיבו ציה צפחות הואיל ועלולם
לא יפול צו נשמת חיים צפחות מן
אזל היכא דנפלה ליה כגון נמלה
חיה חשוכה היא כי אף קולא נרליה
או שום דבר ממנה יכולה עדיין
לחיות הרבה שאין חיים תליין בדבר
שקץ: איבעיא ליה שדרה
וגולגולת תנן. דלוקא על שיהיה מגלה
או דלמא או שדרה או גולגולת תנן
והוא דין דלמתניין דלהלות (פ"ט מ"א)
נמי מיציעא ליה וכן משמע צמקוס
דמייתי מתניין דלהלות לביעשב
בעינן: ת"ש שדרה שגירד רוב
ע"ל עז"ל שבה. פי' שיעורא צהאל
שבה טרגוס של זלעות עלעולין:
טהורה. צעלמא [אמרין] כמה
חסרון צדריה וכו'. ולא טמא אומר
שמואל צפ' אלו טרפות (טולן מז:) וכן
לטרפה וגם כן נראה לדבני יחסך
דיש להשטרו דאס צמקוס רוב
ללעותה טרפה ודלמת צפ' אלו
טרפות (שס זב.) נשתצרו צרו צני
לדין טרפה נקרו אפילו צרו צו
אחד: ובקרב אפי' משוכרת
או מפורקת טמאה מפני שהקבר
מצרפה. דהיי גמירי:

טעמא גירד הא לא גירד טמא
וקס"ז דלירי שדרה וגולגולת
ואפ"ה טמאה וי"מ דהו צלה או
גולגולת תנן ומשני מי קמני הא לא
גירד טמאה הא קמ"ל דכי גירד
טהורה ואיך תצעי לך פירוש מי קמני הא לא גירד טמאה צלה
גולגולת דלמא כשיש עמה גולגולת איירי ואע"פ [כן] כי גירד רוב
זלעות שבה טהורה: ואיך תצעי לך. כלומר צלה גירד ואין שם אלא
השדרה צלה גולגולת תצעי לך: ת"א שמע רבי יהודה אומר ששה
דברים ר"ע ממניינא. צמקוס קא חשיב להנך ששה דברים וחכמים
מטהרין וחזרו כו' ר"ע. פירוש פ"ט פ"ט. ששה דברים שמה צממות
צבית הבנסת של טרסיים. פירוש טרפי משת: והניחיה צהאל. צמקוס
שחין גג עליו פן יטמאו צהאל הנכסין שם: נכנס טודוס הרופא
וכל הרופאים עמו ואמרו אין כאן שדרה ממת אחד. וצפירות משניות
מלמתי דהיי איתא צפירי אמרו הואיל ויש כאן מטהרין [ומטמאין]
נעמוד למינן פירוש ר"ע וחכמים שנחלקו צדריה וגולגולת צהאל
מטמא מתים יהו טהורין: טעמא דליכא שדרה ב' דמת חדא. פי' ממת חדא:
שהיא ממת אחת לא שיהיה שדרה וגולגולת דמת אחד ויהיו קריין להראות
לרופאים אם השדרה ממת אחד או לא והא מסתמא היתה מפורקת ומשוכרת
לעיל דלוקא על שיהיה מגלה או דלמא או שדרה או גולגולת תנן
וכן דלמא או שדרה או גולגולת תנן והוא דין דלמתניין דלהלות (פ"ט מ"א)
נמי מיציעא ליה וכן משמע צמקוס דמייתי מתניין דלהלות לביעשב
בעינן: ת"ש שדרה שגירד רוב
ע"ל עז"ל שבה. פי' שיעורא צהאל
שבה טרגוס של זלעות עלעולין:
טהורה. צעלמא [אמרין] כמה
חסרון צדריה וכו'. ולא טמא אומר
שמואל צפ' אלו טרפות (טולן מז:) וכן
לטרפה וגם כן נראה לדבני יחסך
דיש להשטרו דאס צמקוס רוב
ללעותה טרפה ודלמת צפ' אלו
טרפות (שס זב.) נשתצרו צרו צני
לדין טרפה נקרו אפילו צרו צו
אחד: ובקרב אפי' משוכרת
או מפורקת טמאה מפני שהקבר
מצרפה. דהיי גמירי:

ואיבעית

עין משפט
גר מצוה

לד א מיי פ"ד מהלך
אבות הטומאות הלי
צ כמג עשין רמז:
לח ב מיי פ"צ מהלכות
מחלות אבות הלי
ככ כמג לאון קלז:
לו ג מיי פ"ג מהלכי
טומאות מת הלכה ח
ופ"ו מהל' מירות הלכי ז
וש"ש כ"מ טמג עשין
רלז:
לו ד מיי פ"ד מהלכות
טומאות מת הלכה ו:
לח ה ו מיי פ"ט מהלכי א
ופ"ו מהל' מירות
הלכה ו:
לז ז מיי פ"ו מהלכות
מירות מת הלכה ז
מהלכות טומאות מת הלכה
ז:
לח ח מיי פ"ט מהלכה ז:

פ"ה הרא"ש

ב"ה נשמה כמו חומט
בחת' (דמקמו) ודאי אין
לנו להחשיבו בריה צפחות
מבעדשה הואיל ולא תפול
ב"י נשמה צפחות כמאן:
אבל היכא דנפלה ביה
נשמה. כגון נמלה חיה
חשובה ברי' אפילו חסרה
הואיל ועדיין יכולה
לחיות: איבעיא להו שדרה
וגולגולת תנן. דוקא
תרתייהו. או דלמא [אן]
שדרה כו' ועל מתני'
דאהלות ותנן ואילו
מטמאין באהול השדרה
והגולגולת שידן נמי
למבעי הן כביעא. וכן מוכח
בשפתין דמייתי הך כביעא
ממתני' דאהלות. ת"ש
שדרה שגירד. פי' חוקך
כמו גזרו אילנא רוב עלעילין
ללעותה טרפה וכדלמת צפ' אלו
ערשין וכו' אלו טרפות
מפ' נשתצרו כרוב ב'
צדירי' נשתצרו כרוב צד א'
טהורה. שביטל שם שדרה
ממנה ובקבר אפי' נשברה
או מפורקת טמאה שהקבר
מצרפה דהיי גמירי. הא לא
גירד טמאה השדרה לבדה.
קמני הא לא גירד
טמאה דלמא אי גירד
טהורה איך תבעי לך. מי
קמני הא לא גירד טמאה
כלא גולגולת. דלמא עם
גולגולת מיירי ואע"פ א'
גיר טהורה איך. כלומר
אם לא גירד תיבעי לך אי
מטמא שדרה לבדה. ת"ש
ר' יהודה (דברי') [אומר
בשם דברים] ר"ע מטמא
שהו דלמא קא חשיב להו: של
טרסיים. צורפי חושת
עליהו באורי' מקוס שאין
העירתה אהלו שלא ישמאו
הנכסים שכל הרופאים
אמרו שהיו בקיאים להכיר
בעצמות שהם משדרה
וגולגולת ולהשוות עצם
לצדע ולידע אם הם מ' או
מתים או ממת א' ואמרו
אין כאן שדרה ממת א' ולא
גולגולת ממת אחד והנזיר
שהאיל עליהם בעודם
כקבר (ל) אינו מגלה. דאי
משום טומאת אהול אפילו
היה שם שדרה ממת א' לא
היה מגלה כיון דאין
גולגולת ושלמה כדאמרי'
לעיל גיר רוב עלעילין שבה
טהורה. ת"ש מניינא ומה
הן ו דברים וכו' ועל חצי
קב עצמות וכו' מדלא קמני
ועל רובע עצמות הוא מ' או
מתים כדאיתא בפלוגתא
דר"ע ורבנן במסכת אהלות
אילמא דלענין תגלחת נזיר
איינו הרי ושל ועל עצם
כשעורה שנחלק לשנים
אע"פ שהוא ממת א'.
והשדרה והגולגולת במי'

אהלית קתני כדאיתא בפלוגתא דר"ע ורבנן השדרה והגולגולת מ' מתים כי קמני

6 נראה דל"ל ולכן אם הי' שם שדרה ממת אחד היה מגלה דאי משום וכו'.